

МАРКОВА НАУКА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

(Продовження.)

Отже, перед свідомим пролетаріатом України — одно з найголовніших завдань, поставлених життям й усвідомленням ХІІ з'їздом його партії — створення літератури українською мовою, що відповідає потребам і вимогам будівничих Укр. Рад. Республіки — працюючих мас. Цю роботу й розпочато тепер широко на Рад. Україні. Але потреби ці такі великі, прогалини скрізь так багато! Адже-ж в суспільстві більш щасливим країнам українська буржуазія не залишила нам у спадщину майже нічого, крім свого “красного” письменства.

І от на допомогу цілому пролетаріату України з своєю окремою, але доречною до цього прийшлою українській пролетаріат Америці й Канаді. Заходами американських та канадських товаришів засновано в Берліні видавництво “Космос”.

“Космос” має на меті дати українському пролетаріату те, чого йому так не вистачає: соціалістичну, марксистську літературу українською мовою. Систематично мають бути видані найголовніші твори наукового соціалізму. Таке є основне завдання “Космосу”. З книжок, виданих “Космосом” український робітник має вперше дістати змогу закласти міцні й глибокі підвалини свого наукового, пролетарського світогляду.

Перша книжка видана “Космосом” — Ю. Стежков “Карл Маркс, його життя й діяльність”. Це лише харківський бібліографічний журнал “Книга”, чи не перша брошура українською мовою, що у систематизованому вигляді знайомить українського робітничо-селянського читача з геніальним творцем наукового соціалізму. В цій брошурі накреслено життя й діяльність політичного й наукового — Маркса на тлі того суспільно-політичного руху, виразником і головкою якого він був, тобто, класової боротьби пролетаріату. Разом з тим автор нарисовує основні думки з виданих творів Маркса.

Друга, видана “Космосом” книжка — “Порядник української мови” проф. Синявського. Здавалося-б, що синявського має ця книжка з пролетарським видавництвом? А тим часом, її завдання спричиняються перш за все до вичищення української мови від усього того намулу, що засмітив її через те віддаловив її, робив мало зрозумілою для широкого загалу українських працюючих мас. По друге, її завдання уодностайнити українську літературну мову на всіх широких просторах України, а через те й спричинити до мовного, отже, й взагалі духовного зближення, зєднання, уодностайнення цілого українського трудящего народу. Отже, цей порядокник, це немокутий камінь — на полі мови — в справі організації українського робітництва в одну міцну, свідому себе пролетарську класу.

Далі — “Червона зоря” Богданова. Як має виглядати соціалізм — наш ідеал, провід на зоря нашої боротьби? На це питання дає відповідь наша пролетарська наука. Але вона нам показує лише основні підвалини майбутнього громадського ладу. Вона показує нам лише кістяк його. А створити живий образ соціалістичного ладу у всій його величній красі може лише наша уява, оперта на дані науки. Одною з найкрасніших спроб створити такий живий образ і є книжка Богданова — одного з найталановитіших мислителів російського пролетаріату.

Далі — Горев “Матеріалізм — філософія пролетаріату”. Також чи не перша книжка українською мовою, що дає в останній формі основні підвалини загальної нашої соціалістичної світогляд. Дуже надається як контекст ширших лекцій для робітничих гуртків самоосвіти. Після цих книжок, що творять немовби канву для пролетарського думання, що втягають читача в сферу соціалістичної думки приходять книжки К. Маркса — “Заробітні плати, ціна й зиск”, що пориває вже саму суть капіталістичного ладу, показує нам його “хитру механіку”, механіку визиску робітничої класи. Наймані робітники, каже Маркс, повинні боротися за збільшення заробітної плати, але їх остаточною метою повинно бути: скасування системи найманої праці.

Потім іде “Теорія історичного матеріалізму” — Бухаріна. Це вєднка, прекрасно видана книжка з передмовою самого Бухаріна до українського видання. Цей твір чи не перша в світовій соціалістичній літературі спроба охочити діалектичним методом Маркса все суспільне життя в одно ціле, укласти його в одну систему, висвітлити його світлом марксизму в усіх його проявах, збагнути його. “Система марксистської соціології” — такий й є її підзаголовок. Книжка Бухаріна цінна ще й тим, що вона узгядне досвід пролетарської революції на Сході Європи.

Коли згадані книжки розбирають основні проблеми соціалізму і класової боротьби, спілалі всім країнам, де існує визиску праці капіталом, коли вони висвітлюють загальні завдання цілого, всесвітнього, пролетарського руху, то далі, видана “Космосом” книжка — Річицький “Шевченко в світі епохи”. Намагається вже скористати з науки Маркса, приклавши її до наших українських обставин. Воно має на меті висвітлити перед нами одну з найцікавіших сторінок нашого недавнього минулого. А чей же зрозуміти минуле, це значить полєкшити собі зрозуміння сучасного, зрозуміння наших завдань в конкретних умовах української дійсності. Згадана нами харківська “Книга” пише про працю Річицького: “гадаємо, що кажучи без перебільшення, ця праця безумовно буде першим цінним вкладом в літературу про Шевченка”.

й літературні погляди, його мораль, ціла його істота. Він сам жива суперечність... Шляхтство в науці й політичне хувиство неподільно звязані з такою позицією... При цьому тратиться неминуче той звичайний моральний такт, що не дозволяє, наприклад Руссо, йти на будь-який компроміс з пануючими”. Як знаменито пає сує ця характеристика до наших націонал-“соціалістів”!

З другого боку, Маркс, науково встановлює тут умови визволення робітничої класи. Він каже тут, між іншим: “Поневолена класа, це умова істновання кожного громадянства, побудованого на класовій протилежності. Визволення поневоленої класи неминуче вимагає, отже, створення нового громадського ладу. А для того, щоб поневолена класа могла визволитися, треба, щоб було досягнуто той стадій розвитку, на якій здобуті вже продуктивні сили й існуючі громадські відносини не могли-б істнувати далі одні побіч других. З усіх знарядів продукції найбільшою продуктивною силою є сама революційна класа”. “А на передодні кожного грунтового зреформування громадського ладу останнє слово соціальної науки завжди лунає: боротьба або смерть. Криваві війна або небутия. Так і тільки так ставить питання історія”.

Насамперед беру упадок княжої держави. І так в історії України проф. М. Грушевського на сторони 93, де описується відносини між князями з роду Ярославичів, які зводили між собою безнастанні бої за київський престіл, говорить так: “Раз у раз підіймалися за се війни, криваві руїни, що дуже смутили громадянство, й воно нарікало на князів, що вони не пильнують Руської землі, самі наводять на неї ворогів в своїх уособленнях — особливо орду половцьку. Пробувало громадянство князів облямати, та вони не слухали, боронились далі завзято”.

На сторони 95, де описується першу появу Турків говорить так: “Пригода вийшла з стєну. На місце Печеніги, як я вже сказав, в нашє степи прийшла орда Турків. Але се була орда слаба й на неї натискала з задуми, Половцька, що скоро розгромила Турків і в 1060-х роках присунулася до українських осель. Вже в 1062 році вона напала на Переяславчину й погромила Всеволода, а в 1068 р. прийшла знов. Всеволод по шкоді мудрий сам радом заклав братів в поміж; пішли всі разом на Половців, але ті такі їх побили й почали грабити українські землі по обох боках Дніпра. Київські люди, що ходили Всеволодові в поміж, прибігли з нещасливої битви, скликали на торговинні віче й постановили — йти знову на Половців, що почали грабувати їх землю. Післали до князя свого Ізяслава, аби дав їм коней і збрўу — підуть на Половців. Але Ізяслав не згодився; мабуть боявся, що люде збунтуються на нього, бо і так мабуть були на нього сердиті й чимало їх сиділо тоді поарештованих у княжій “пюрбї” (в'язниці). Коли на вічу сказали, що князь збрўу не дає, піднялося велике невдоволення на нього й на його помічника Тисячко Коснячка (Тисячкий був начальником міста, найстаршим по князеві). Одні пішли сваритися з Коснячком, інші побігли розбивати князі в'язниці та вирувати своїх громадян, інші знов на княжий двір та тут почали переговорюватися з князем і боярами”.

На сторони 96, де описується, як Кияне, прогнавши Ізяслава, настановили князем в Київ визволеного з тюрми внука Ізяслава. Всеслава, говорить так: “Ізяслав пошуквав помочи свого швагря князя польського Болеслава і з ним прийшов на весну. І коли Кияне мусили назад прийняти Ізяслава, той криваво помстився на учасниках повстання”.

На сторони 97, де описується плановання Святослава в Київ, говорить так: “Недовго й Святослав панував у Київі та володів братніми землями, бо вмер уже в 1076 р. Та його сїдами пішов Всеволод, сидкуючись загорнути як найбільше земель собі, а як найменше зїстивити иншим князям, потомкам братів, котрих він усіх пережив. Ті не давалися, при всякій нагоді старалися доїхати Всеволода, наводили Половців”.

Тому, що Назарук осмілює піти так далеко, що за дваразний упадок української державності звадує найбільшу вину на низи, себто на трудовий нарід, так мені приходить згадати до історії і подивитися, що вона каже в цій справі.

М. Гнатюк.

ЩЕ ПРО ПОБУТ НАЗАРУКА В ВЕНКОВЕРІ.

III. В дальшій своїй промові Назарук говорив про тризоровий упадок української держави, себто княжої, козацької й петлюро-петрушевичівської, відстолює вже від свого твердження, що виною всего являються верхи й низи, а наотмість невдоволено найбільшу вину звалює на низи, себто на трудовий нарід, який після думки “вченого” Назарука погубив державність України ради своєї класового коїткового ідеалу. Поставивши питання: “Як упала українська держава за княжих часів?” — Назарук відповідає: “Дурнеюкою байкою є, що її розвалили князі своїми міжусобицями”, а далі додає, що коли Татари появились перший раз коло границі нашої землі, тоді опольовані князі зоблизували свої сили й як оден пішли проти Татарів і програли битву через незгоду, завдавши Татарам тільки удар, через який вони не могли через 17 років напастись на Україну.

Дурнеюкою байкою є, що через незгоду князів упала держава, твердить Назарук, а далі додає, що через незгоду біди “опольовані” князі програли битву. От кията незгода, як вона бе по лиші “згідливою” Назарука! “Прошу мене але не розуміти”, каже далі Назарук. “Я шідком не кажу, що князі і бояри не визискували народа. Вони визискували. Але-ж вони невинні за упадок держави, бо проти них ширили невдоволення між народом наняті Татари, лобіжки”. О лобіжки, лобіжки! Який же бік тебе видумав на те, щоб ти так немилосердно біла по лиші пана “міністра”!

Говоричи про упадок другої української держави — козацької, Назарук опить визидить з коїткового ідеалом темного народа, який, каже Назарук, поширювали між народом вже царські агітатори. О прокляті агітатори, разом з темним народом та його коїтковим ідеалом! Вони, вони погубили Україну. Князі, бояри, гетьмани, козацькі старшини — на думку “вченого” і “гуманного” доктора — невинні, вони самі були обляновані, хоч визискували нарід, так це пустяк, той визиск не був тяжкий, перекоїує Назарук.

О “вчені” доктори! Коли-б вас хоч на короткий час заставити працювати на других в поті чола по копальних, фабриках та ланах, тоді ви може зрозуміли би тих, що від ранньої молодости аж до могили збирають мід, а їдять воїну, будують палати, а живуть в будах, шнють дорогу одежу, а самі ходять обдерті. Тоді ви може зрозуміли би, як спосібні ви так небудь розуміти, чи визиск, без огляду на те, чи він рідний, чи чужий, є прїкляттям для тих, над ким він доконується.

Тому, що Назарук осмілює піти так далеко, що за дваразний упадок української державності звадує найбільшу вину на низи, себто на трудовий нарід, так мені приходить згадати до історії і подивитися, що вона каже в цій справі.

На сторони 99, де описується перевагу Половців над Київськими князями, говорить так: “Осмілений цим Олег потім з Половцями прийшов під Чернігів і став добувати”. На сторони 109, де описується боротьбу князів за Київ і його упадок, говорить так: “Часами бодай на кілька літ настав спокій, як, на київський стіл попадав князь досить сильний й впливовий, так що супроти нього, притихали інші й відкладали свої претенсії до кращої нагоди. Але часамна підіймалися таке замішання, що князі мінчали не то що року, а і по кілька місяців і тижнів. І все се находило з військом, товклося по землі, нищило хозяйство, грабувало мешканців, робило розстрії в торговлі. Ще гірше як князі наводили в поміж Половців: ті вже нікому не давали переходу, грабили і забирали в неволю що тільки сили”.

На сторони 110, де описується цілковитий занепад Києва, говорить так: “Пізніше як на Україні трохи було утишилось (1180-х р.) годовні претенденти на Київ — Святослав Чернігівський і Юрик Рогіславич (з Мстиславичів) поділиши між собою Київщину стали жити в згоді, тоді знов брат Андрій Всеволод умисно розсварив українських князів і збив таку бучу, що знов Київ пограблено і знищено немилосердно (1203 р.) і коло нього зєднався така борня, що справді трудно було фєднати кому небудь в Київщині. Після сього Київ упадає вже зовсім і пізнійший татарський погром небагато доправив по тих домашніх погромах”.

Що до того, що “вчений” Назарук твердить, що визиск рідних князів та боярів навіть в десятих та сотнй часті не був такий тяжкий як те, що наступило по втраті своєї влади, своєї держави, так раджу Назарукові перчитати з історії України бодай 122 сторінку, де стоїть таке написано: “Простому народові під татарською зверхністю не багато гірше жилося, як під своїми князями та боярами, особливо на початках, поки ханні мали більшу владу в орді, держали в порядку своїх людей і не позовляли їм кривдити “татарських людей”. На податки, на хозяйство певно такі навіть легше їм було під Татарами, як під своїми князями та боярами”.

На сторони 132, де описується положення простого народу під княжою владою, говорить так: “Простий нарід взагалі не мав впливу; княжа управа стояла під впливами боярства, а селянство і прете міщанство через ті недогоди, які пережила Україна, попадало все в більшу владу боярської верхности. На місце свободної людности зросло все більше число, несвобідних (холопів, чєлади) і півсвобідних — наймитів і закупів, що відробляли своєю працею свої довги і дуже часто кінець кінцем такою попадали в вічну неволю. Князь “управа” в право, як бачимо з усього, більше дбали про інтереси й вигоди маючих віденствів, бояр, ніж про простий нарід, і коли заступалися за нього, то хїба під страхом повстання або інших незвичайних прояв. Не підіймала рїзко свого голосу в обороні народу і церква, що вросла в невільничих відносинах Візантії і більше радїла слабшим і залежим, аби служали і коридили, аніж сильним і могутним, аби не зложивали своєї сили”.

Думаю, що на цей раз вистарчить висше наведених цитат. Цікаво, чи і після цього “вчений” Назарук буде пориватися з мотикою на сонце та твердити, що за упадок княжої держави винні найбільше низи, себто трудовий нарід?!

Товариші! Відновляйте періодичну на “Українські Робітничі Вісті”.

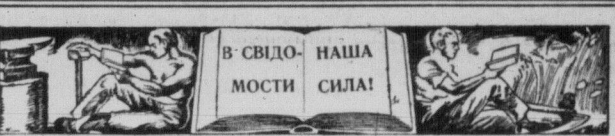
Не забувайте також про прєсовий фонд одинокої української робітничої газети в Канаді!

ПОЛЬСЬКИЙ КОМУНІСТ ПРО ПОЛОЖЕННЯ В ПОЛЬЦІ.

В звязку з докладом, виголошеном тов. Радеком на поширеному засіданню Виконавчого Комітету Комінтерна про міжнародне положення, ось якими словами схарактеризував тов. Бранд, делегат Комуністичної Партії Польщі, теперішнє положення в Польщі.

Не зважаючи на те, сказав тов. Бранд, що Польща захопила Горішний Шлеск, Вільню й Сх. Галичину, не стала вона чинником мира в Європі, тільки навпаки, поспішно загрозю війни. Польща має тільки 62 відсотки чисто польського населення, а остання частина населення складається з інших національностей, супроти яких шляхецько-капіталістичний уряд проводить політику як найбільше дикого визиску й поневолення. На протыгу трохроків покривається 60 до 70 відсотків всіх державних видатків через випуск папирових грошей, підчас коли в Росії покривається тільки 20 до 30 відсотків а за останній час ще менше. З цілої Європи тільки одна Німеччина зближається до подібного фінансового положення як в Польщі.

Польща творить велику територію. На всі боки завовувала вона багато чужих земель, але помімо того поумує вона себе слабою. Вона має великий страх перед Німеччиною і через те хоче вона дальше ослаблювати Німеччину. Польський Стамбулійський — провідник сільських богачів Вітос — зрадив незможливою особино витягти ми новий клас робітничо-селянського уряду. Він означає для цілком надію дістати землі, ніякого легальними шляхами, до чого стреміли вони від кількох років. Постійно зростаюча доля рїзко знизила умови життя для робітників і урядовців в леним націям.

НОВА ЦІННА КНИЖКА!

Ми дістали з Європи дуже цінну книжку для кожного свідомого українського робітника і фермера, написану А. Богдановим, п. н.

Початковий Курс Політичної Економії

(В ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДАХ)

Є це перша того рода книжка в українській мові. Книжка має 127 сторін дрібною друку в самих питаннях і відповідях. Неодін робітник, що читав вже матеріали про політичну економію з інших книжок і не міг всего зрозуміти, має тепер спромому вирівняти незрозуміле. бо в цій книжці є 300 рїзких питань в обсягу політичної економії і довші або коротші відповіді на них.

ЦІНА КНИЖКИ 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення і гроші посилайте на адресу:

UKRAINIAN LABOR NEWS COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS. WINNIPEG, — — MANTOBA, — — CANADA.

НОВА КНИЖКА! -- НОВА КНИЖКА!

Що тільки появилася з друку і продається дуже цінна книжка для кожного робітника і робітничі п. н.

КАРЛ МАРКС

ЙОГО ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ.

Написав Ю. Стежков.

Книжка вийшла накладом “Космоса” в Берліні, під редакцією Е. Касяненка. Назарукована в малім виданні форматі, із книжкою папері і обниме 110 сторін друку. Поїлана на такі розділи: 1. Роки підготовки. — 2. Вироблення нового світогляду. — 3. Революція 1848—49 року. — 4. Період реакції. — 5. Інтернаціонал. — 6. Сприння соціалістичному рухові в поодиноких краях. — 7. Дешо про особисте Маркове життя. 8. Значення Маркса в науці.

Ціна тільки 25 центів.

Замовлення посилайте на адресу:

UKRAINIAN LABOR NEWS Cor. Pritchard & McGregor Sts. — — Winnipeg, Man.